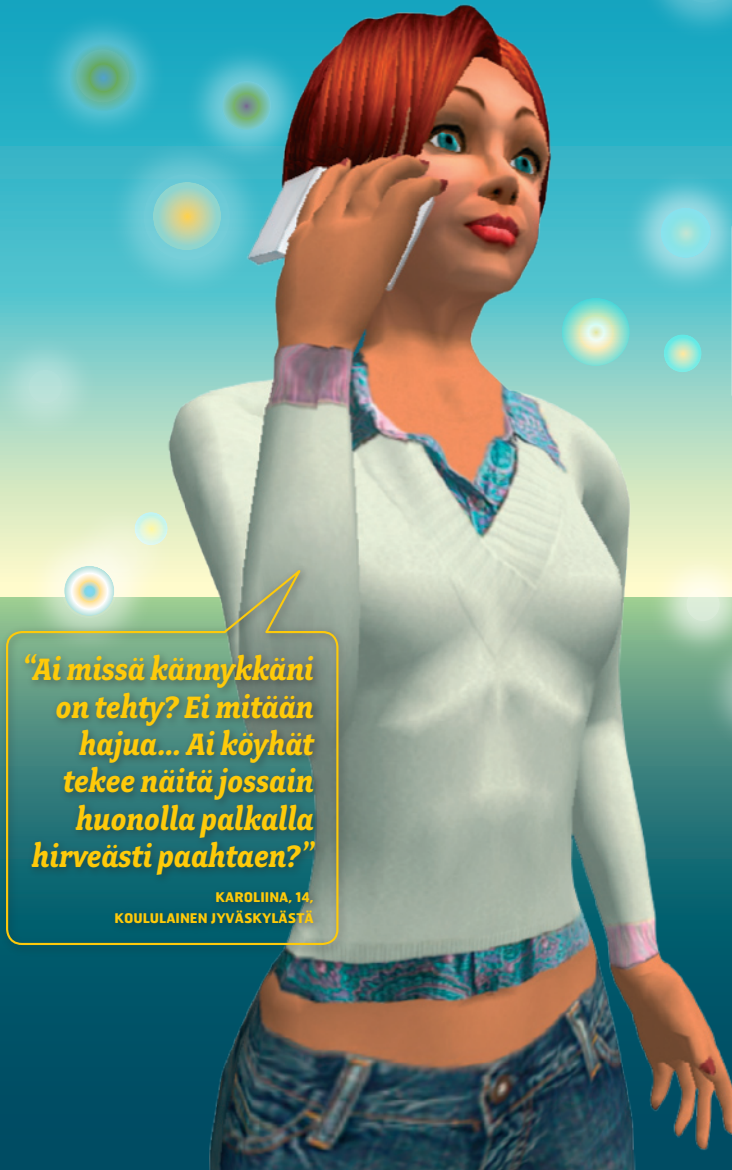

MAKETAITFAIR

"Ai missä kännykkäni on tehty? Ei mitään hajua... Ai köyhät tekee näitä jossain huonolla palkalla hirveästi paaktaen?"

KAROLIINA, 14, KOULULAINEN JYVÄSKYLÄSTÄ

14-vuotias Karoliina sai ensimmäisen matkapuhelimensa jo ala-asteella. Sen jälkeen hän on vaihtanut mallia joka vuosi. Samaan aikaan kun hän teksteilee kavereilleen Suomessa, toisella puolen maapalloa hänen uuden kännykkänsä valmistaneen tehtaan työntekijät ahertavat joskus **12-TUNTISIA PÄIVIÄ, SEITSEMÄN PÄIVÄÄ VIIKOSSA**. Palkka riittää silti nipin napin elämiseen.

Elektroniikka-alan työntekijät mm. Thaimaassa, Kiinassa ja Meksikossa tekevät pitkiä työpäiviä usein vaarallisissa työoloissa tuottaakseen kännyköitä, mp3-soittimia, pelikonsoleita ja läppäreitä, joita me käytämme innolla päivittäin. Osa työntekijöistä altistuu vaarallisille kemikaaleille ja ansaitsee päivässä **ALLE BUSSILIPUN HINNAN**. Afrikassa jotkut kaivostyöläiset vaarantavat henkensä louhiessaan tarpeellisia metalleja, jotta me voimme tekstata ja surffata.

On vaikea kuvitella maailmaa ilman näitä vempaimia. Tarvitsemme IT:tä päivittäin koulussa, työssä ja vapaa-aikalla. **SE ON HELPOTTANUT MEIDÄN ELÄMÄMME** monin tavoin. makeITfair-kampanja kääntyy nyt eurooppalais-ten kuluttajien puoleen: Myös heillä, jotka ovat toteuttamassa IT-uneliamme, on oikeus parempaan elämään.

HALUATKO LISÄTIETOJA? LUE LISÄÄ WWW.MAKEITFAIR.ORG

HALUATKO PUNELUUTA KALLISEEN MUUTTAU

IT on helpottanut elämäämme monella tapaa. Tuotteiden tekijöiden todellisuus on toinen:

Hinnan maksaja

Kun Maew lähti Bangkokiin työnhakuun, hän joutui jättämään tyttärensä vanhempiensa hoiviin pohjoiseen. Nyt hän tekee elektroniikkakomponentteja kuusi päivää viikossa, 12 tuntia päivässä. Nunnon lounastaukoa ei ole. Vaivan palkka – **4,50 EUROA PÄIVÄSSÄ**, millä nipin napin pärjää. Joka kuussa hän lähettää pienen summan perheelleen.

Maew pyysi, ettemme näyvä hänen kasvonsa kuvassa. Jos hänet tunnustettaisiin, hän voisi menettää työnsä, koska kertoo työoloista tehtaallaan.

"En usko, että länsimaiset kuluttajat aavistavatkaan, miten painamme töitä..."

MAEW, 28, ELEKTRONIIKKATEHTAAN TYÖLAINEN, BANGKOK

"Minusta yritys käyttää minua hyväkseen, mutta toivon kuluttajien vastakin ostavan elektroniikkaa. Elleivät he osta, työni loppuu, mikä olisi vielä ikävämpää."

MYRKYTYKSET

Elektroniikkateollisuudessa työntekijät altistuvat myrkyllisille kemikaaleille enemmän kuin kemianteollisuudessa.

PITKÄT TYÖPÄIVÄT

Aasiassa joissakin tehtaissa uurastetaan 12 tuntia päivässä, 6-7 päivää viikossa. Ylityö on usein pakollista.

PIENET PALKAT

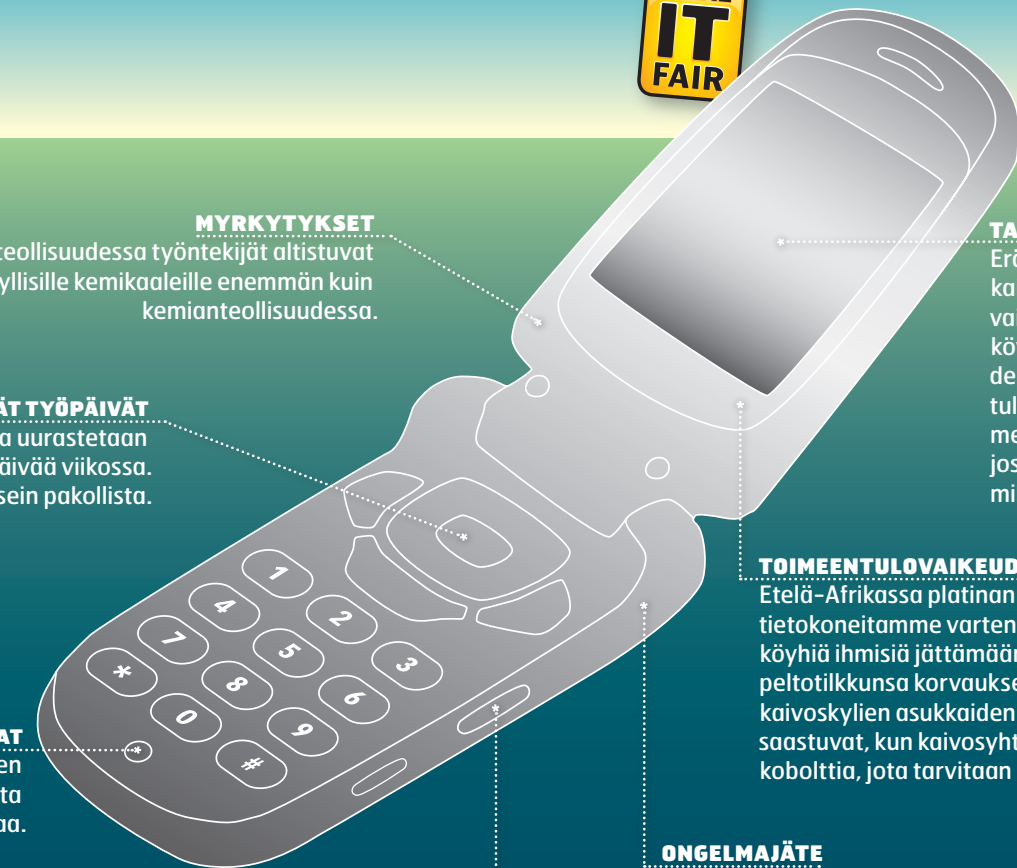
Ylitöistä huolimatta monien työläisten on vaikea ansaita elämiseen riittävää palkkaa.

EI AMMATTILIITTOJA

Kiinassa, useimpien elektroniikkalaitteiden valmistusmaassa, ei ole itsenäisiä ammattiliittoja. Ilman niitä ihmisten työoloja on vaikea muuttaa ja parantaa.

TIESITKÖ, ETTÄ...

- ... yli 95 eurooppalaisella nuorella sadasta on oma matkapuhelin
- ... viime vuonna maailmassa myytiin yli miljardi (tuhat miljoonaa) kännykkää
- ... yli puolet läppäreistä ja lähes puolet kännykistä tehdään Kiinassa
- ... Euroopassa hylätään vuosittain yli sata miljoonaa kännyä vuoden, parin käytön jälkeen

TAPPAVAT KONFLIKTIT

Eräissä kehitysmaissa kaivostoiminnan tulot tukevat vaikeita selkkauksia, mikä lisää köyhyyttä ja kärsimyksiä. Kongon demokraattisessa tasavallassa tulo mm. kännyissä käytettävistä metalleista ylläpitää selkkausta, jossa on jo kuollut noin neljä miljoonaa ihmistä.

TOIMEENTULOVAIKEUDET

Etelä-Afrikassa platinan kaivu tietokoneitamme varten on pakottanut köyhiä ihmisiä jättämään kotinsa ja peltotilkkinsa korvauksetta. Sambiassa kaivoskyläen asukkaiden maa ja vedet saastuvat, kun kaivosyhtiöt tuottavat kobolttia, jota tarvitaan ladattaviin akkuihin.

ONGELMAJÄTE

Ellei vanhoja kännyköitä kierrätetä oikein, niistä pääsee vaarallisia aineita kuten arseenia ja lyijyä ilmaan ja pohjavesiin. Osa e-jätteestämme viedään köyhiin maihin, joissa sen käsittelyn valvonta ja ympäristölait ovat lepsut.

Muutos on mahdollinen

"IT merkitsee ylellisyyttä ja kiintymistä materiaan", sanoo Johanna. Se helpottaa elokuva-alalla, jota hän opiskelee. Johannalla on **KÄNNY, MP3-SOITIN, PLAYSTATION 2, TAULU-TV, DIGIKAMERA JA LITTEÄNÄYTTÖINEN PC**. Ensi kännykän hän sai 14-vuotiaana ja vaihtaa mallia, kun entinen hajoaa ja korjaus käy korvaamista kalliimmaksi. Kännykällä hoituvat puhelut ja tekstarit.

Johanna olettaa, että kännykän osat valmistetaan eri maissa. Niiden tekijöistä, heidän tuntipalkoistaan tai työajoistaan ja -oloistaan hän "EI TIEDÄ OIKEASTAAN MITÄÄN".

"Ellemme me kuluttajat välitä tarpeeksi, mitään muutoksia ei koskaan saada aikaan. Työoloista pitäisi raportoida mahdollisimman monille. **KULUTTAJIEN PITÄÄ LUODA PAINOJA YRITYKSILLE** mahdollisesti boikotoimalla tuotteita niin kauan kunnes haluttuja muutoksia tapahtuu."

"Ehdottomasti", vakuuttaa Johanna, kun häneltä kysyy, olisiko hän valmis **MAKSAMAAN LAITTEISTA ENEMMÄN**, jos vois olla varma, että ne on valmistettu paremmissa olosuhteissa. – Maksaisitkohan sinäkin?"

KÄÄNNÄ SIVUA JA LUE, MITÄ VOIT TEHDÄ MAEWIN JA HÄNEN KOLLEGOIDENSA HYVÄKSI...

MAKETAITFAIR

Kulutuselektroniikka-ala haluaa myydä tuotteensa houkuttelevan halvalla. Niinpä tuotantoa on siirretty maihin, joissa palkat ovat pienet ja ympäristölait löyhiä.

Suuri osa tuotannosta on ulkoistettu Kiinaan, jossa tuotetaan noin puolet maailman kännyköistä ja läppäreistä. Kulutuselektroniikan tehtaita on siirretty myös Intiaan, Thaimaaseen, Filippiineille, Meksikoon ja Euroopan itäosiin.

Elektroniikkayhtiöt eivät valvo kokonaisa alihankkijaketjujaan. Monet niistä eivät kannu vastuuta sopimattomista työoloista ja ympäristön pilaamisesta etenkään eri komponentitehtaissa.

Miten voit toimia?

Monikansalliset yhtiöt voivat vaikuttaa alihankkijoihinsa. **SINÄ JA MINÄ VOIMME VAIKUTTAA NÄIHIN YHTIÖIHIN**. Toimintavinkkejä:

Kun ostat uutta kännykää tai pelituotetta, **KYSY MISSÄ SE ON VALMISTETTU**. Entä mitä yritys tekee varmistaakseen reilut työolot ja ympäristönsuojelun?

Ehdota **TEEMAPÄIVÄÄ OPPILAITOKSESSASI**.

KERRO KAVERILLESII JA PERHEELLESII, mitä olet oppinut. Ehkä hekin haluavat osallistua?

Osta uusi laite vasta, kun vanhaa ei voi enää käyttää. Kun ostat uuden, **VARMISTA ETTÄ VANHA MENEI KIERRÄTYKSEEN**.

Kuulet lisää seuraavissa makeITfair-lehtisissä. Liity reiluun joukkoon

www.makeitfair.org

LISÄTIEDOT PROJEKTISTA:
FinnWatch

info2@finnwatch.org
www.makeitfair.org > suomi
puh. (09) 2280 8349,
040 410 9710

Tämä julkaisu on tuotettu Euroopan unionin tuella. Sen sisällöstä vastaa yksin projektia koordinoiva hallintoiainen SOMO-järjestö, eikä sen voida katsoa edustavan Euroopan Unionin mielipiteitä.

Marraskuu 2007

